

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félívre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Új élet.

Debreczen városában és környékén, a Tiszántúl síkságain örömneppek sorozatát hozták a márciusi napok. A megszálló idegen haderő, mely tíz hónapnál hosszabb időn át keserítette a hazafiak lelkét, végre odább vonult s jöttek helyébe a magyar nemzeti hadsereg minden tekintetben mintaszerű csapatai. Az öröm, hogy a római prokonzulokat megszegyenítő idegenektől és az ő uralmuk alá helyezkedett haszonleső árulóktól megszabadultunk, — az elragadtatás, hogy a mi fajtánk, ez a mi összekinzott, rabhá sújtott, elhagyatott fajtánk a győzőknek, a békébenélőknek, sőt az álnokul megszegett békéből, a győzők pártjára állóknak pihent katonaságát százszor felülmúló hadsereget tudott teremteni, — az erőszakosan altatott ember felébredéséhez hasonló nemzeti felbuzdulás, hogy a hetvenkét év előtti március nagy napjainak nagy eszményeit minél méltóbban ünnepeljük, — egy pillanatra elfeledtették velünk a nemzeti gyászt, hogy kirabolt, megcsonkított, szétszaggatott ország vagyunk, hogy nem is a háromszéki, udvarhelyi, csiki, hanem a szatmári, nagyváradi, mihályfalvai magyar testvéreinket siratnunk kell.

Temetés idején, akármilyen drága vendég érkezik a házhoz, nincs helye vígasságnak. Helyes volt-e, hogy mi a mi drága vendégeinket, édes magyar véreinket kitörő örömmel fogadtuk? Helyes volt-e, hogy zászlódiszítéssel, parádés ruhával, énekkel, zenével, lelkes beszédekkel boldogan ünnepelünk, — akkor, amikor az ezeresztendős magyar állam egységét terítőre teszik?

Minden bizonnyal helyes volt. Sírni sem lehet örökké, mert kiapadnak a könnyek és a kiszáradt szemek reménytelenül merednek a jövő felé. Nekünk pedig nem szabad reményvesztetté válnunk. Nekünk hinni kell rendületlenül a nemzeti feltámadásban s bizonyosoknak lennünk arról, hogy most csak a romlandó, bűnös

test halt meg és magyar hazánknak feltámadása is romolhatatlan, dicsőséges testtel leszen.

Nekünk hinni kell ezt rendületlenül, mert ha ez a hitünk meginog, nem lenne, ami különben is gyöngé és szomorú életünket táplálja. Akkor csüggetegen, lemondóan belenyugodnánk, hogy hadd jöjjön mielőbb a mindent befejező teljes megsemmisülés.

Keresztyén embernek nem szabad semmiféle Nirvánát elfogadni. Nekünk, magyar református keresztyéneknek meg kétszeresen nem. Mert az a Nirvána minekünk kétszeresen megsemmisülést jelentene: nemcsak nemzeti létünknek, de magyar református egyházunknak megsemmisülését is.

Ez a lap a szomorú eredményű forradalom kezdete óta folyvást azt hirdette olvasóinak, hogy a magyar nemzeti érdekek védelmében, nekünk reformátusoknak van legtöbb feladatunk és legtöbb érdekünk, mert mi nem tudunk mások lenni, csak magyarok; ha valakire, miránk csakugyan illik a költő szózata: A nagy világon e kívül nincsen számodra hely. Nekünk nemzetünk pusztulása egyházunknak is pusztulását jelentené.

Most sem mondhatunk egyebet ugyanennél.

Szolgatársaim a Krisztusban! Lelkipásztorok és világiak! Ha van bennetek egy makulányi hit, hogy ez a mi szegény sokat szenvedett egyházunk a mi Urunk Jézus Krisztusnak valóságos anyaszentegyháza, teljesítsétek kötelességeketek. Az evangéliom mellett prédikáljátok a magyar nemzeti ideált, a Jézus Krisztus feltámadásával hirdessétek a magyar nemzeti egység feltámadását.

Hívek voltatok ti mindenkoron, vértörvényszéket, gályarabságot, eltiportatást bátran és igazul elbírtatok. Hát most lehetnétek hűtelenek? Hiszen akkor ha megrendül vala is hitetek, magyarok maradhattatok volna. Most, ha nem álljátok meg helyeteket, összeomlik egyházunk, oda lesz magyarságunk s ki tudja milyen templomban

és milyen nyelven szabad, ha ugyan egyáltalán szabad, az egy igaz Istent imádnunk?

Magyar református atyámfiai, — legyünk méltók apáinkhoz, ápoljuk és tartsuk ébren minden jó eszközzel a tiszta keresztyén hithez és a nemzeti eszméhez való kitartó hűséget!

Kun Béla.

Imádság március 15-én.

A kollégium közös tanári karának hazafias ünnepélyén elmondotta

Dr. Baltazár Dezső püspök.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk!

A szabadság nagy, nemzeti szent ünnepén, mint a te szolgálid esedezünk hozzád. Téged szolgálni leg-tökéletesebb szabadság, mert ez a szolgálat felszabadít azok alul a bilinesek alul, miket a világ kovácsol hiába-valóságokból, bűnökből reánk.

A fát hozzákötözted gyökereivel a földhöz, a esz-szómászó állat a porból is alig tudja felemelni a fejét, a madaraknak még királyai, a sasok sem szállhatnak a csillagos égnek seregéig ott fenn; de a mi lelkünk szabadon szállhat Tehozzád, sőt testünk is a feltáma-dáskor eljut az égbe, lábaid zsámoiyáig.

Köszönjük neked ezt a tér és idő felett győztes szabadságot, mely a te hasonlatosságod része bennünk és sugárzó megkülönböztetésünk minden mástól, ami teremtett dolog.

Uram! a Te szent Fiad evangéliomának tiszta tudományával, Szent Lelked világosításával és igazságá-val szabadság templomává avattad ezt a hajlékot, ahol testi szegények lettek századokon át lelki gazdagokká, világ kicsinyei nagyokká, szabad, józan tudományban tapogatózóok lettek biztos röptű sasokká a Te törvé-nyeid vezérfonalán és kevesek ezerré jócselekedetek-ben, minek forrása felebaráti szeretet.

Ami homály e hajlékra a tévedések miatt borult, ami píróságot szenved idegen lélek kísértése miatt: derítsd fel, igazítsd meg, töröld meg az itt virrasztó ősi szellemek szent emlékeivel. Elfogadjuk, elszenved-jük engedelmesen, alázatosan a büntetést, amellyel ide küldöd templomtisztítani a Jézus ostorát; mert ezután az ostor után tisztaság fénye jár.

Tartsd meg tisztán és szentül e kollégiumot az okos szabadság, józan tudomány, építő munka, újjá teremtő hit, megváltó szeretet templomául és védő sátorául a honszerelemnek, amit Jézus könyei vallás magasságáig a Te tiszteleted méltóságáig felmagasztaltak. Szabad hazánk, szabadhitünk erős várának Te maradj Ur am mindörökké a Jézus által. Ámen.

Erő, bátorság bármily nagy legyen, ha nincs vezér ki mindent összetart, irányt s célt szabva számnak és erő-nek: egymást emészti fel, magára hagyva, a nyers érszak.

CSIKI GERGELY.

Március 15.

A kollégium közös tanári kara által rendezett ünnepélyen elmondott ünnepi beszéd.

Mélyen Tisztelt Közönség! 1848 március 15-ről lehetetlen manapság megindultság és bizonyos fájó érzés nélkül megemlékezni. A megindultságot annak a napnak visszhangja kelti fel lelkünkben, a fájó érzés a jelen ziláltsága felett támad.

A történetírás persze a márciusi napok évtizedes előkészítéséről szól, aminthogy semmi be nem következik, míg „el nem jö az idők teljessége“. De hiszen a magyar nemzeti szellem elmúlt század első felében történt fokozatos előtérbe lépése sem magyarázható meg pusztán oki összefüggés útján, annyival kevésbé lehet pedig ez a március 15-öt követő nagy nemzeti fellángolásnál. Oly tömeglélektani okok működnek ilyenkor, melyek eddig megfeythetetlenek. Mint a szélről csak azt tudjuk, hogy fú, de hogy honnan jön, hová megy, nem tudhatjuk, úgy van ez az ilyen lélek fellendülésekkel is. Évtizedek, sőt évszázadok tespedése után, amely alatt nemzeti lélek alszik, mert nem jött el az ideje, egyszerre csak felébred és akkor tovább nem maradhatnak a heverés párnáján az emberek, mert úzi, hajtja őket a felébredt nemzeti öntudat, még az elmúlasztottak visszapótlására is.

Valami ilyen történhetett azokban a márciusi napokban. A nemzeti szellem felébredt, az, amely valamikor a Boeckayakat, Bethleneket és Rákóczyakat lelkesítette. És az emberek felretették az önzést, a saját érdekük szolgálatát, elnémult a szeretetlenség, egymás közötti gyűlölködés, mert a nemzet szíve dobbant meg s e dobbanás ezer más nagyobb eszmét dobott az élet hőmpölygő árjának felszínére. Az egyén helyére oda lépett a nemzet, amint a honalapítás ténye hivatás-szerű feladatát kijelölte, a nemzet, mely az európai keresztyén civilizáció nem utolsó tényezőjévé vált a történelem folyásában, melynek dicsőségét egykor tengerek szellője hordta szét s bús hadait maga az elnyomó Bécs nyögte. Igen, azoknak az epokhális koroknak, a honalapításnak, a keresztyénné levésnek, a magyar dicsőség legmagasabbra emelkedésének lelke tért ismét vissza s mutatta fel újra nemzeti hivatását a magyar-nak. Akármit is beszél a történetírás, a letűnt 70 év az 1848 nagy eszméinek jegyében s azok megvalósítása érdekében folytatott küzdelmek közepette telet el. A nemzeti szellem tűzte ki a célokat s viszi azokat megvalósulásuk felé. Mert a nemzeti szellem örök, melyet elaltatni, elnémítani időszakilag lehet, de amely alkalom-adtán kitör és eget kér.

Az erős kifejezés használatára talán soha inkább nem volt ok, mint épen most. A nemzeti eszme megvalósulásának útjába korábban is gördítettek akadályokat, de a nemzetiségek izgatásával való veszedelmes játék 1848-ban érte el mégis tetőfokát. Egy hagyományos rossz politika, mely ugyan nemzetünk életében is

keserű kálvária járások okozójává lett, de amely épen szítóján bosszulta meg utoljára legjobban magát. Hogy ezzel szemben a magyar nemzet mennyire kész volt az idegen nemzetiségekkel való minden békés megegyezésre és hogy nemzeti szellemüktől mennyire távol van a túlvitt sovinizmus más nemzetiségűek megsemmisítésére irányuló törekvése, azt mutatja 1867. Hasztalan! Az erkölcsi világnak is megvan a maga törvénye és az elkövetett bűn a maga következményeiben korszakokat lenyűgöző betegséggé, bajjá, veszedelemmé válhatik, melynek előbb-utóbb meg kell kapni a maga áldozatát. Egy olyan ítélet kellett csak hozzá, mint az elmúlt világháború, hogy meglássák, mily könnyű a fegyverek élet visszafordítani. Amit Bécs a magyar nemzet ellen használt fegyverül, ugyanazt ellensége Bécs ellen fordította. Bizony sajtóságtörténeti igazságszolgáltatás az, mely szemünk előtt játszódott le.

De a történeti igaztalanságnak annál nagyobb fokával állunk szemben abban az ítéletben, melyet a veszített háború következeképpen nemzetünk visel. Őrizze meg az elmúlt 70 év történelmét keserű tanulságul a jövőre. A történeti igaztalanságok azonban kiegészíthetetlenül nem maradnak. A nemzeti nagyság oly imponáló megnyilatkozásával és az egységes magyar szellem oly korszakos útjelzésével szemben, amilyent az 1848 márciusi napok bevezetnek, a jelen ziláltsága annyival fájóbb érzést kelthet bennünk, mennél korruptabb a könnyű győzelmet aratott ellenségek nálunk ugyan pünköszt, de elszakított magyar testvéreinknél magát állandónak hirdető uralma. A magyar nemzeti szellem 1848-iki nagy nekilendülésével szemben sem erkölcsi tisztaságban, sem történeti jogosultságban nem egyenlősíthető nemzetiségi törekvések tobzódásai azok, melyeket a legközelebbi múlt velünk megismertett. Nagy összeütközések sodrába beállított és a küzdelemben becsülettel elvérzett nemzetünk könnyű legyőzésére jöttek itt a zsákmányéhes szomszédok, a megvesztegethető lelkek erkölcsi defektusaira felépített uralmukkal s a Mammon a pénz könyörtelenségig menő bálványozásával. Mindazok a bűnök ezek, melyeknek az apostol szerint halál a végük, egyesek és népek életében egyaránt. Gonosz álm, melynek legkeserűbb örömsöppje az a kétségbeesett kísérlet, mely nemzetünket az egésznek látszólagos okává tette. Mert bár fáj tenni, de tartozunk bevallani a történeti igazság nevében, hogy a jog, a törvény, vallás és erkölcsiség államok alapjául egyedül szolgálható fundamentumai rontattak le hamis ürügyek alatt közöttünk s a nemzetköziség számára gyújtottak csalóka fényű oltárt.

De hadd tűnjenek el azok a kínzó gyötrő álmképek. Hiszen épen ezekben a napokban értük meg 1848 óta először, hogy nemzetünk jövőjének reménye a magyar nemzeti hadsereg Debreczenbe érkezett. — Eleven, friss élet után vágyik hát a mi lelkünk is megfürödni a régi nagyok sugárzó dicsfényében, lelkesedni lerongyollott zászlók alatt, hallani az ifjúság élén

Petőfitől a „Talpra magyar!“-t és elzarándokolni legalább gondolatban, ott fent az ország szívében a Kerepesi-úti temetőben egy nagy szentnek a sírjához, ki nek száműzött porait hazai földre hozta haza nemzete. Reájuk, az ő lelkükre van most ismét szükségünk, hogy tőlük tüzet kapjon minden magyar szív, azt a szent tüzet, melyet mint a Veszta lángját, semminemű szenny nem érinthet. Nemzetünk nem halhat meg, míg március 15-ike lelkét hevíti és ott él mindenütt, ahol szívek felé irányulnak s egy jövő nagy nemzeti ünnep zálogául tekintik, mikor együtt ünnepelhet ismét a magyar.

Legyen ez a nap a magyar nemzeti egység erőforrása örök időkre, szent oltárához ennek az Isten által egységessé tett országnak minden fia zarándokoljon el áldozatát bemutatni. Arról az oltárról a lelkiismereti és polgári szabadság és egyenlőség legtisztább lángja világol elő, amelynek fényénél a nemzetiségek is megismerhetik, hogy a magyar nemzet őket mindenkor testvéreinek tekintette s vele való ezeréves történelmi egybefüggése, közös öröme és szenvedése sokkal belsőbb szeretetteljes viszonyt teremtett közöttünk, mint a felszabadítók magát nagyon hamar elárult uralma.

Tavaszi napok rövid egy-két hét alatt megmozdítják körülünk az egész természetet. A magyar föld újra akarja ontani áldását, mert hosszú idő után a magyarságnak teheti azt. A feltámadás ereje zsong füben-fában, — Istent kereső lelkek a feltámadás nagy napját várják... lesz, lesz feltámadás a te számodra is magyar nemzetem, amikor a Kárpátoktól az Adriáig és a Lajtatól az Erdélyi Havasokig ismét egy egész lesz e hon, csak elkövetkezzék annak a nemzeti szellemnek a felébredése, mely véres harcokban kimerülve eddig dermedve szunnyadott. Úgy látszik azonban, ezúttal alvása nem lesz hosszú. Hiszen a tavasz hírnökei a március 15 lelkes ifjai máris megjelentek, mint egykor, porból támadt ismét hadserege a magyarnak.

A nemzeti megújulás lelke az, mely velük e falak közé költözött; ugyanazon nemzeti szellemé, mely egyik utolsó mentsvárát szabadságharcunk idején épen e falak között találta meg. Talán itt is dermedt egy időre álmra, hogy innen kiszállva tudakozódják, eljött-e már az ideje? Tiszántúl a magyar nemzeti szellem felébredése nem is kezdődhetett volna másutt.

Midőn Debreczeni Református Kollégiumunk megilletődéssel rója le a kegyelet adóját a márciusi nagy napok iránt, hadd lássuk a jelen borongásain is áttörni a reményt s felbuzdult lélekkel imádkozunk, az ismét szabadabbá lett nemzet nagy nemzeti eszményeinek megvalósításáért.

Dr. Lencz Géza.

Kereshetjük az Istent boncoló eszünkkel, de megtalálni őt csak szívünk révén lehet.

EÖTVÖS.

Tárca

Üdvözlő beszéd.

Tartotta **Dr. Baltazár Dezső** püspök, amikor a kollégium kapujában a nemzeti hadsereget fogadta.

Kedves Testvéreim!

Mikor Jézus a kapernaumi százados házába akart menni, így szólt a százados: „nem vagyok méltó, hogy az én hajlékomba jöjj”. Ti, mint a halálból feltámadott Magyarország első nemzeti hadserege, a debreczeni református kollégiumba akartok beszállani. Büszkén mondhatom, hogy ez a hajlék méltó arra, hogy benne szállást vegyetek.

Egyik alapvetője Bocskay István hajdúkirály, akinek jelvénye ott lengeti vitéz fejteken a világosság és szabadság sastollait.

Másik alapvetője Bethlen Gábor, a magyar kálvinista király 1612 szeptember 12-én e kollégium tövéből izente világgá, hogy „az Isten tisztessége és a nemzet szabadsága” indította fel élet-halál küzdelemre.

Ebben a kollégiomban az Isten tisztessége a tiszta, elegyítetlen evangélium tanításával és hirdetésével templomát találta. — A nemzet szabadságának, alkotmányos jogaink, történelmi hagyományaink, földünk, népünk, anyanyelvünk, függetlenségünk, magyar becsületünk védelme fellegrárát itt lelte századokon keresztül.

Tudósokat, vértanukat, hősöket adott ez a ház a hazának. Tisza Istvánt, a nagy nemzeti vértanút, Horthy Miklóst, a hős vezért és előttük a megdicsőült magyar nagyságok százait.

Méltó tehát ez a ház hozzátok, kik szintén az Isten tisztességét s a nemzet szabadságát véditek. — Boldog vagyok, hogy e megszentelt hajlék küszöbénél áldással köszönhetlek s kitarhatom előttetek e hozzátok legméltóbb szállás kapuját e bibliai szavakkal:

„Jöjjetek be Istennek áldott emberei.”

Kortünetek.

„Mint a madár, ki bús, ki rab” állt férel az utóbbi hetekben a kortünetek írója. Nem azért, mintha mostanában már nem látna tollhegyre való ferdeségeket — oh ezekből bőven van részünk —, hanem mivel úgy érezte, hogy mennél nyomasztóbbá válik az idegenek gyűlöletessége, annál kevésbé való a magunk gyarlóságaira rámutatni. Míg ezek itt vannak, ne vegye észre senki, hogy mi is hibásak vagyunk; ne érezzen senki semmi mást, csak ezeknek a türethetetlen voltát, csak az égető vágyat az iránt, hogy ezektől megszabadulhassunk.

Az egymás után következő két rémuralmat klaszrikusan jellemezte **Baltazár Dezső** a városháza dísztermében *március 9-én* — tehát még a megszállás idején — tartott népes értekezleten mondott beszédében. „A két uralom között — körülbelül ezeket mondta — a második (az oláhoké) a jobb. Mert azok (vörösek) bántották vagyunkat, szabadságunkat, életünket, hazánkat, Istenün-

ket, — ezek legalább az Istent tiszteletben tartották”. Persze akkor e szavakat nem lehetett a lapoknak közölni. Így aztán nem is az a bátor ember, aki a megszállás idején, a megszállók engedélyével tartott nyilvános gyűlésen beszélt így, hanem az, aki a megszállók kivonulása után rázza a nyilvánosság előtt az öklét, mint a Vén bakkancsos Fricije: Csak jöjjön még egyszer elő az a katina.

A debreczeni civis azonban megint méltónak bizonyult arra, hogy a magyarság kvintesszenciájának tartsassuk. Mikor a múlt év április 23-án bevonult az oláh hadsereg, úgy mondják, elég sok ember volt az utcán. Én nem láttam, de azt hallom olyanoktól, akiknek módjukban volt látni, hogy a sokaságban volt úr, paraszt, tőkés, kereskedő, iparos, burzsuj, munkás, hivatalnok és zsidó. — *de civis nem volt egyetlen egy sem*, pedig aki legjobban örülhetett a vörös uralom végének, az a civis volt, mert ő vesztett volna legtöbbet a kommunizmuson. Ezt is csak most szabad megírni, egyidőben azzal, hogy bezzeg az oláhok távozásának napján a civis is mind ott volt a tenger nép sorában. Nem az eltávozóért, hanem az érkezőért. Nem ok nélkül írta az entente-missziót vezető francia ezredes, hogy a város lakossága „mód felett méltóságteljesen” viselkedett. Mindenki csak a magyarokat várta, azokat eljenezte. Amazokkal senki sem törődött. Csendben, rossz szó nélkül mehettek el. Hiába vitték magukkal a gazdák vagyonának nagy részét. A civis nem is ügyelt rájuk. Még csak nem is köpött egyet utánuk.

A nagytemplom kapuja előtt fogadta a polgármester a magyar nemzeti hadsereget. Azon a helyen, ahonnan 71 év előtt Kossuth Lajos kihirdette az ország függetlenségét. Onnan ideiglenes lakásukra: a kollégiumba mentek a vitézek, — abba a házba, mely a felvilágosodásnak, emberszeretetnek, hazafiságnak, keresztény vallásosságnak és tiszta erkölcsöknek hajléka volt mindenkoron. Nagy szimbólum volt ez, szimbóluma a múlt megbecsülésének, a hagyományok tiszteletben tartásának. Azoknak, kik ebben a reformátusság előtérbe állítását látták, nincsen igazuk. Vagy ha igazuk van, akkor se baj. Debreczenben a reformátusságnak vezető szerep adása a tradíciók okos folytatása.

Közélet

Megértés.

Nem célom és nem is szokásom a politizálás, csak a történelem valóságát mutató tükörét veszem elő, hogy meglássuk benne a szabadság tökéletes törvényét: a szeretet, amely megértésre vezet bennünket.

A megértés nem azt jelenti, amit az egyetértés jelent. Egyetérthetnek olyanok is, akik nem értik meg egymást; viszont megérthetik egymást olyanok is, akik nem értenek egyet. Egészséges, józan irányzat sohasem tűzte ki célul maga elé azt, hogy vele mindenki feltétlenül egyetértson, mert tudta, hogy sokan a kényszernek engedve alkalmazkodnak; aminthogy értelmesen gondolkozó ember mindig többre becsüli az érvekkel dolgozó ellenveleményt, mint a mindenféle nézetre készséggel bólogató hajlandóságot. Öntudatos, jellemes emberek ellenkező nézetük mellett is mindig eljuthatnak

arra a pontra, ahonnan egy cél munkálására elindulhatnak s ha más-más úton, különféle eszközökkel is, de egymás iránt való őszinte megértéssel és megbecsüléssel dolgozhatnak.

Ilyen megértésre van most szükségünk, ha élni akarunk. A cél pedig, amelyre igyekeznünk kell, az, amit a költő így ír:

„Minden ember legyen ember
És magyar,
Akit a föld borból s egével
Betakar.“

Igen, legyen ember a férfi, „ne hitvány gyöngébáb“, akit karikába csavarhatnak, mint a férget, vagy igába görnyeszthetnek, mint a barmot, hanem legyen jellemes férfi, akinek öntudatos meggyőződése, ezt megvalló bátorsága s megvalósításra kész akarata van. — Minden cselekedete pedig egy gondolat körül összpontosuljon: „A haza minden előtt.“ Minden ember legyen ember; a nő is. Tudatos, méltóságára büszke, mert nő; nem játékszer, hanem a jelen nemzedék nemesítője, a jövőnek nevelője. Ez a feladat a magyar nő hivatásának felismerése által felségessé magasztosul: „Egy hon nemetője lenni. Mi szép egy gondolat! Óh hölgy, ki ezt betöltöd, Mi szép vagy és mi nagy! Rendeltetes az égből. A földön áldva vagy.“ A honszeretet felséges célját így megértéssel tekintve, megtörténék. „Hogy legyen, ami nincsen: Egység e bús hazán; Minden magyar, mi nem volt. Csak honfi, honleány.“

A nemzeti eszmének újabb időben legerősebb ellenfele, szinte eltiprója a nemzetköziség volt, mely hazánk népének több rétegét, mintegy varázsszó, megigézetten lekötve tartotta. Hogy ez mire képes, láttuk a letűnt év folyamán. Nem sokan voltak, akik valósággal megfogták elméjükkel a nagy egészet, kevesen voltak, akik érte dolgozni, hevülni tudtak. A többség elvesztette lábát alól a talajt. „Az emberkebel korlátot kíván, fél a végtelenségtől, belterjében vesz, hogyha szétterül“ s míg azelőtt bizton lépkedett megszokott keskeny mesgyéjén meghitt határai közt, most megszedült a világ országútján. Megszedült és lett kiszolgáltatott közeg, mely görnyedve roskad össze a világpolgárság alatt. Ezért ma az internacionalizmus úgy tűnik fel nagyon sokak előtt, mint gonosz erő, amely ellen küzdeni s amelyet lehetőleg megsemmisíteni kell. Az internacionalizmus azonban mégis erő és megsemmisítése energia csökkenést jelent; míg jó irányba terelés után felhasználása nyilvánvaló értékgyarapodás. A féktelen, tomboló vízár mindent elborító hullámaival elsepri a házakat kerítéseikkel, a határokat mesgyéikkel együtt, míg kellő csatornázással vezetve, áldásosan öntözi az anyaföldet mindig a maga idején. Az internacionalizmus mindent legigázó kényszerével egyformára akar alakítani és egy rendszerbe akar hajtani minden embert és így az egyén és nemzet teljes megsemmisítését eredményezi; míg ha a faji tudat és nemzeti erények megtartásával hozna létre testvéri közösséget, úgy áldásos összhangot létesíthetne a nemzetek között. Senkisémet hallgatna örömet olyan zenekart, amelyben minden zenész első hegedűt játszik, ám mindenki gyönyörködik abban, ha a zenekar minden tagja az egyéni tehetségének leginkább megfelelő hangszeren vesz részt az összhangzat létrehozásában. A Teremtő minden nemzetre külön feladatot bízott, mindegyiknek külön szerepe van s ezeknek külön-külön betöltése adja azt az egészséges harmóniát, mely a népek javát munkálja Isten dicsőségére. Így lenne az eddig rosszul magyarázott és alkal-

mazott internacionalizmus ezentúl a faji erények csoportosításával az ország határain belül a megértés egyik alapértényezője, a hon határain túl a béke pillére.

A nagy emberközösség mellett, mint önálló, lelkesítésre buzdító, eleven és éltető közösség, megmarad és él a nemzeti eszme; megtestesülésében a haza. — Szegény haza! A közelmúltban üres, tartalom nélkül való hangzatos szó voltál, amelyről annyit tudtunk, hogy a múltban véraldozatot kívántál. El is fordultunk tőled a ferdén alkotott „állam“ fogalma felé, amelytől kényelmes eltartást követeltünk. Most már tudjuk, hogy a haza az éltetőnk, az állam csak az itt alakult emberközösség alkalmi csoportozata, amely tönkre jut, ha engedetlenül elhagyja a tápláló anyját, a hazát s annak szeretetét. Az az igazi állam s azok az igazi államférfiak, amely és akik százszorta jobban szeretik a hazát, a faji szent közösséget, mint önmagukat.

Mint minden valódi szeretetnek, a hazaszeretnek is tetteiben kell megnyilatkoznia. Szeretni kell a haza földjét annak ernyedellen művelésével; a haza anyagi javait szorgalmas munkával; a haza szellemi erejét, annak gyarapításával, a haza gyermekeit önfeláldozásig kész testvéri hűséggel. Ilyen hazaszeretet birtokában megéri a „polgár“, hogy a faji összetartozandóság által létrejött kis közösségnek, a hazának szintoly értékes tagja a napi keresményéből élő „munkás“, akár csak ő s viszont megéri a munkás, hogy az ő munkája csak a hazával való szoros kapcsolatban találja meg teljes méltánylását. Sokkal könnyebb és sokkal szebb egy kisebb körben betölteni az embernek a maga rendeltetését a kisebb közösség javára, mintsem nagy körre ácsingózni és a széles keretet be nem tölteni. Ezt nem értettük meg eddig; ezért akart mindenki első helyen lenni a maga kis világában, ezért volt ritkaság az, hogy két tanult ember megértéssel volt legyen egymás iránt a legkisebb faluban, ezért nem becsülte meg egyik ember a másikat, mert mindegyik minden akart lenni mindenben. Ma már meg kell látni és meg kell érteni, hogy az országnak minden tagja aszerint érdemli meg a becsülést, amint kötelességét híven teljesíti és aszerint érdemli meg a kenyeret, a megélhetést, amint azért megdolgozik. Ám viszont, ha kötelességét teljesíti, ha dolgozik, akkor a becsülésre és tisztességes megélhetésre méltán számot tarthat. Ha jó rendet akarunk, a haza minden gyermeke számára, kivétel nélkül, biztosítani kell a munka után a tisztas megélhetést és kölcsönös megbecsültetést. Ennek megértésével és megcselekvésével meg lesz oldva a szociális problémának sok nehéz pontja.

Az érdemeseknek kölcsönös megbecsülése felett álljon őrt a keresztyén vallás, a krisztusi szeretet. A keresztyénség a legmagasztosabb, ami az ember számára itt e földön adva van. Nem társadalmi osztálykérdés, nem politika, hanem valósággal lélek és élet. Ne is legyen hát társadalmi osztálykérdés, és ne legyen politika, hanem mindent megbocsátó, a gonoszságot bölcsen megróvó és a lelkeket jóra vezető, mindeneket egyengető szeretet. Ne vakítsanak meg bennünket alacsony személyi intrikák, vagy elfogult pártcélok, mert a gyűlölség és ellenségeskedés csak ront most minket, amikor újjá kell születnünk és nemzeti újjászületést várunk és abban reménykedünk, hogy az újjászületettek a réginel is boldogabb országot építenek. Építeni csak szeretettel lehet. Mi lenne a legszebben megtervezett palotából, ha az építők nem egymást megértve, céltudatosan dolgoznának? Szereteten alapuló megértéssel kell építeni az országot is. A beteges nézeteket gyógyi-

tani, a téves tanokat vallókat helyes ösvényre vezetni, de nem gyűlölködni, mert a gyűlölet csak ártani, irtani tud, de javítani, építeni nem.

Most, amikor a krisztusi önfeláldozó szeretet hevével melengetjük háborútól fagyos, reménysegektől didergő szívünket-lelkünket, most úgy érezzük, hogy új korszak küszöbén állunk. Új korszak küszöbén, amely a keresztyénség jelszavával indul meg. Gyönyörű eszme, felelősségteljes feladat. Vigyázzanak hát a vezetők, mert ha netán megbotlanak, nem emberi ész csinálmányát, hanem Isten legfelségesebb adományát teszik ki a sárral való megdobáltatásnak. Most nem félig tanult vezetők irányítanak kevés ismerettel bíró tömeget, hanem az intellektuellek kezében van a vezéri pálca a haza boldogítására: ám lássák, hogy bőlesek legyenek, az erélyt tapintattal párosítsák. A rövidlátók romlás szélére vezethettek, de a széles látókörűeknek nem szabad zátonyra sodródni. Tudatlan kocsis kezéből ideje korán kiragadja a gyeplőt az éber gazda, ha veszedelmet sejt: ám ha a vészcsapás lejtőn ő maga sem fékez, nemesak ő, de járműve is elpusztul.

Nem politizálni akartam, csak a történelemnek valóságát mutató tükörét vettem kezembe és szólaltattam meg, hallatván a szabadság tökéletes törvényét, a keresztyén megértés ígét. „Az ígének pedig megtartói legyetek és ne csak hallgatói, megcsalván magatokat. Mert ha valaki hallgatója az ígének és nem megtartója, az ilyen hasonlatos ahhoz az emberhez, aki tükörben nézi az ő természet szerinti ábrázatát: mert megnézte magát és elment és azonnal elfelejtette, milyen volt. De aki belenéz a szabadság tökéletes törvényébe és megmarad amellett, az nem feledékeny hallgató, sőt cselekedet követője lévén, az boldog lesz az ő cselekedetében“. (Jak. 1:22-25.)

E. K.

Különfélék.

Magyarország kormányzója — mint most már hitelesen is tudjuk — *Horthy Miklós*, a nemzeti hadsereg fővezére lett. Nincs magyar ember, kinek szíve hangosabban ne dobogna *Horthy Miklós* nevének hallatára. A nemzeti újjászületés legnagyobb részben az ő munkája. A kialvó félben levő önbizalmat az ő csodálatos nagy tette: a nemzeti hadsereg szervezése ébresztette újra fel. Bármint hozzon a jövő, az ő neve ragyogó betűkkel lesz beírva a magyar nemzeti történelem könyvébe. Valóban a hatalmas Isten választotta őt, ki által csodát tett az Úr mi közöttünk. Bizalmunkat és lelkesedésünket még növeli az a tudat, hogy Magyarország kormányzója mindenestül vérünkben való vér: *Horthy Istvánnak*, hevesnagykunsági egyházmegyénk egykori nagyérdemű gondnokának fia s *Horthy Szabolcsnak*, a kitűnő apa egyházi hivatalában méltó utódának, a háborúban hősi halált halt jásznagykunszolnokmegyei jeles főispánnak testvérbátyja. Kétszázharminc esztendő — *Apafi Mihály* fejedelem uram ő nagysága halála óta egyetlen eset, hogy magyar református férfi államfői hatalom birtokosa. De ne hivatkozzunk a református voltával, elégedjünk meg azzal, hogy magyar és áldjuk az Istent, hogy adott nekünk ilyen magyar embert.

Szomjas Gusztáv, alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyénk gondnoka a kormány rendelkezése szerint Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város élére állítottatott, mint kormánybiztos-főispán. Őszinte örömmel üdvözljük ezt a kinevezést. *Szomjas Gusztávot*, mint egyházi életünk egyik kitűnő munkását régóta jól ismerjük. Nagy értékű tulajdonságai: világos látása, fáradhatatlan munkabírása, lelkes buzgósága, páratlan szeretetreméltósága valósággal predestinálják vezető munkára. Lapunknak hűséges és nagyrabecsült munkatársa és itt megjelent cikkei józan okosságának, nemes hevületének, kemény magyarságának, komoly vallásosságának és minden jó törekvés iránti fogékonyságának ékes bizonyosságai.

Márk Endréről se felejtkezzünk el a megszállók távozásának s a magyar főhatalom tényleges helyreállításának percében. Törvényes polgármesteri feladatán kívül a főispáni tennivalókat is el kellett látnia az utóbbi hónapokban és ezek a tennivalók még növelték azoknak a keserűségeknek számát, melyeket a megszálló hatalom részéről mint polgármesternek is bőven kellett szenvednie. A nehéz helyzetek mindig lehetővé teszik a kritikát, de bizonyos, hogy több őszinteséggel, több jóakarattal, több hazafisággal, több munkakészséggel senki sem állta volna meg helyét, mint a hetven esztendő *Márk Endre*. Jutalmát meg fogja találni lelkiismerete tisztaságában s polgártársai elismerésében.

Tanári beiktatás lesz folyó hó 20-án, szombaton délután a református kollégiumban. A tanítóképezde két új tanárát iktatja be a Kollégium. Az ünnepély műsora a következő: 1. Révfy: Hegyi beszéd, éneklí a főiskolai kántus. 2. Megnyitó beszéd, tartja Dr. Lencz Géza kollégiumi igazgató. 3. Dr. Bartha Károly „A népnyelv és az iskoláról“, 4. Bartsch József „A hasznos baktériumok“-ról értekezik. 5. Dr. Baltazár Dezső püspök beiktató beszédét mond. 6. Dr. Veress István tanítóképezdei igazgató üdvözlője az új tanárokhöz. 7. Szentgály: „Kikel még“, éneklí a főiskolai kántus. Erre az ünnepélyre az érdeklődőket tisztelettel meghívja az igazgatóság.

Cenzura most is van, mert a rendkívüli viszonyok elkerülhetetlenné teszik a kivételes intézkedéseket. De ez a cenzura egészen más, mint amiben egy esztendő óta, a vörösek s majd az oláhok uralma alatt volt részünk. Ettől a mostani cenzurától nekünk nem kell félni s ezzel szemben nincs okunk bizalmatlannak lenni. Ámbár hiszen a vörösek és az oláhok idején is megírhattunk egyet-mást azok számára, akik a cenzornál jobban tudnak olvasni. Hogy csak a legutóbbiakra emlékeztessünk. Pál fordulása, Bőjt, Március című cikkeinkkel módunkban volt a magyar nemzeti öntudat ébrentartására tennivalmit. Olvasóink megértettek s legkedvesebb emlékeink közé sorozzuk azt a sok szíves elismerést, melyekben ezekért az írásokért volt részünk.

Hit és haza címmel dr. Körösi Kálmántól kollégiumunk ügyésztől 64 lapos, csinosan kiállított verses kötet jelent meg a „Méliusz“ könyvkiadó vállalat kiadásában. A könyv 11 költeményt és egy drámai képet tartalmaz. A költeményeken a honfűi keserv és reménykedés ömlik el, amely reménykedésnek alapja az Istenbe vetett erős hit. Innen a füzet címe: Hit és Haza. Kivétel csak a „Kurátor uram“ című vers alkot, amely a derűs magyar kedély üde tükröződése. A drámai kép

Csokonai halála cím alatt Csokonai Vitéz Mihály utolsó óráját jeleníti meg kegyelettel és meghatóan. A füzet ára tíz korona, amely, tekintve a finom minőségű és csinos kiállítását a mai papírdrágaság mellett, nem magas; ha pedig azt nézzük, hogy a füzet tiszta jövedelme a debreczeni református kollégium tápintézetéé és mindegyik költemény magyar faji öntudatunkban erősít: akkor megállapíthatjuk, hogy e füzet értéket jelent minden honfi és hontelény számára.

A magyar nemzeti hadsereg bevonulása Debreczenbe. Március hó 11. napján délelőtt történt az az emlékezetes esemény, hogy tíz hónapi keserves elnyomatás után Debreczen felszabadult az ellenséges megszállás alól s a magyar nemzeti hadsereg bevonult a városba. A vas megyei gyalogezred zászólja ugyanis délelőtt 9 óra 10 perckor érkezett meg az állomásra Seydl Jenő alezredes parancsnok vezetésével, ahonnan az utcákat megtöltő közönség lelkes eljenzése között vonult be a posta elé, ahol rendbe állott mindaddig, míg a városházán az entente misszió a várost a hivatalos előírás szerint átadta. Ezután az ellenséges csapatok Kossuth-utcaán eltávoztak, a nemzeti hadsereg pedig a Nagytemplom elé vonult, ahova kevéssel azelőtt megérkeztek a diszbe öltözött városi és vármegyei hajduk asszisztálásával a városi tanács tagjai, a város és vármegye tisztikara, az egyházak, a hivatalok és testületek képviselői. A szép rendben elhelyezkedett katonaságot Márk Endre polgármester üdvözölte mindenki érzését kifejező meleg szavakkal, amelyeken a múlt izgalma, a szenvedések érzése, a jelen pillanat boldogsága rezgett át. Ezután Pákozdy Sándor alispán a vármegye részéről mondott beszédet, Bakoss Tibor tanár pedig az Arany János társaság részéről. Az üdvözölő szavakra Seydl alezredes mondott igazi magyar hőshöz illő forró hazafias köszönetet. A Hymnusz elénekzése után elhangzott a „Horthy Miklós azt üzenté . . .” s aztán a zászlóalj a kollégium elé vonult, ahol dr. Baltazár Dezső püspökünk fogadta a kollégiumhoz és a nemzeti hadsereghez egyaránt méltó szavakkal. Ezt a beszédet a Tárcaiban közöljük. A beszédre Seydl parancsnok válaszolt röviden, katonásan, egyszerűen, lelkesen. A nemzeti hadsereg katonái egyelőre a kollégiumban helyezkedtek el, mivel az elvonult oláhok a kaszárnyákat használhatatlan állapotban hagyták hátra. A kollégiumban a háború alatt sokszor szállásoltak el katonákat, a közös hadsereg is, az oláhok is, de most történt meg először, hogy a katonai felírások magyar nyelven vannak. Várván-vártuk őket, szívesen fogadjuk őket, szeretettel adunk nekik mindent, ami tőlünk telik s Isten áldását esedezünk reájok.

Március 15 a kollégiumban. A kollégium közös tanári kara 15-én délelőtt 10 órakor a kollégium dísztermében hosszú időre emlékezetes hazafias ünnepélyt rendezett, amelyen résztvettek a nemzeti hadsereg, a város, a vármegye, az egyetem, a tábla, a törvényszék, a pénzügyigazgatóság, a testvértanintézetek stb. képviselői. Az ünnepélyt a Kántus szép éneke nyitotta meg Bartay, Nemzeti imájával. Ez után Dr. Baltazár Dezső püspökünk imádkozott, a bűnbánás és bűnvallás kapcsán kérve segédelmet, áldást a kegyelem Urától. Az áhitatot emelte a Kántus által elénekelt Hymnusz. Az ünnepi beszédet Dr. Lentz Géza kollégiumi igazgató tartotta tartalmasan, lelkesen és hatásosan. Úgy az imádságot, mint a beszédet Lapunk mai számában közöljük. A hazafias lelkesedés tomboló eljenzésben és tapsban tört ki Dr. Galánffy Jánosné, Kölcsey Anna úrasszony szava-

lata után, aki Dr. Körösi Kálmán Magyarok imája című költeményét szavalta olyan átérzéssel és hatással, hogy még olyanoknak szeméi is könnybe lábbadtak, akik városszerte hideg természetükről ismeretesek. A lelkes ünnepséget a Kántus rekesztette be a Szózat eléneklésével.

A református főgimnázium 14-én délután 4 órakor adózott március idusa emlékének. A zsúfolásig megtelt tornateremben dr. Bessenyei Lajos főgimnáziumi tanár tartott magvas és világos emlékbeszédet, amelyen kívül sikeres szavalatok, színi jelenet, művészi számok és a főgimnáziumi ének- és zenekarnak precíz szereplése növelte a közönség hazafias érzését.

A tanítóképző-intézet 15-én délután 5 órakor ünnepelt a dísztermet teljesen megtöltő közönség előtt. A megemlékezést Dede Kálmán önképzőkör elnök tartotta hazafias tüzzel és erővel. Szépen kidolgozott előadást produkált az ifjúsági zenekar és énekkar, úgy szinte a vonós négyes és a szavalók.

Március 15-ét megünnepelték a többi tanintézetek is. Ezek közül legimpozánsabb volt az egyetemé, amelyen a katonaság és törvényhatóság is képviselőileg részt vett. Az egyetem ifjúsága a régi akadémiai hallgatók mintájára a kollégium udvarán, majd a kollégiumi Petőfi szobornál, végül a Kossuth szobornál tartottak beszédet és szavalatot március 15-én két órai kezdettel. A város lakosaiból nagyon sokan voltak ott a szép ünnepségen. Este hat órakor a vármegyei dísztermében folyt le az egyetemi ünnepség második része, amelyen Dr. Tankó Béla egyetemi tanár mondott mély hatást kiváltó alkalmi ünnepi beszédet.

A tanítóképző-intézet gyakorló iskolájában, március 15-én délelőtt 9 órakor emlékeztek meg a nagy nap jelentőségéről, amikor is a beszédet tartó tanítóképző-intézeti növendék megemlítette a ragyogó szemű kiesinyek előtt, hogy Horthy Miklós kormányzó is ennek a gyakorló iskolának volt növendéke két éven át.

A Konfirmált leányok szövetsége március 14-én, vasárnap délután 5 órakor a Kossuth-utcai templomban vallásos és hazafias ünnepélyt tartott. Papp Kálmán segédlelkész áhitatos, lélekemelő imádsága, dr. Tankó Béla Lk 1941, Mt 23³⁷, Lk 19⁴²⁻⁴⁴ alapján művészi felépített, lelkeket megragadó bibliamagyarázata, Tóth Etelka felsőleányiskolai tanárnőnek a Szövetség áldásos munkájáról és annak biztató eredményeiről beszámoló lebilincselő, képekben gazdag beszéde alkotta az ünnepély tartalmasabb részét, míg a Szövetség énekkara által előadott szép énekszámok, Pogorisky Julia és Bihari Rózsika szövetségi tagok hatásos szavalatai gyönyörűséget szereztek a hallgatóságnak. Az ünnepélyt Mezei Ilonka buzgó imádsága után a Hymnusz elénekzése rekesztette be.

A szerencsétlenség nem jár magában. Ez a régi példabeszéd szomorúan bételt rajtunk. Az 1918. évről a Foncière Pesti Biztosító Intézet jutalékképpen csak felényi összeget tudott átadni az egyházkerületi pénztár tűzkár biztosítási csoportjának az előző évi jutalékokkal szemben. Ennek oka az, hogy 1918-ban szokatlanul sok kártalanítást kellett az intézetnek kifizetnie s így csak a nyers díjbevétel 20%-a címén juthatott osztalek az egyházkerületnek. Jó ezt tudomásul venni azoknak, akik a belkörü tűzkárbiztosítás létesítésének még ma is vitéző harcosai kívánnak lenni. A beregszászi templom elhamvadása erős próbára tette volna a célba vett belkörü tűzkárbiztosító intézmény teherbíró képességét. Pénztárunk így is nehéz feladat előtt áll, amikor 28,554 K 48 f

költségvetési szükségletre egy kevés kamat bevételen kívül mindössze a 12.947 K 12 fillér díjbevételi jutalék áll rendelkezésre.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

385—1920. szám.

Valamennyi középfokú tanintézet tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak főyó évi február hó 25-én 210.578. szám alatt kiadott s a cserkészlet szervezése és egységes vezetése ügyébe vonatkozó rendeletét további eljárás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi március hó 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Magyar Vallás és Közoktatásügyi Minisztertől.

210.578—1919. B. I. szám.

Valamennyi állami-, községi-, társulati-, magán- és izraelita elemi-, polgári- és leányiskolának; valamennyi áll. és községi-, iparos- és kereskedő tanonciskolának; valamennyi állami-, községi-, t. a kath.

magán- és izraelita iskolának és felsőkereskedelmiiskolának; valamennyi áll. kisdödvönöképező-intézetnek; valamennyi áll. és izr. tanító- és tanítónöképező-intézetnek.

A Hivatalos Közlöny 1919 deczember hó 11-ik számában megjelent 201.923—1919. B. I. számú rendeletem kiegészítéseképen, a cserkészlet országos szervezése érdekében elrendelem, hogy *iskolai tanuló csakis az ellenörzésem alatt álló Magyar Cserkész Szövetség kötelékébe tartozó, vagy ellenörzése alatt álló csapatnak lehet tagja.*

Felszólítom Címet, hogy a vezetése alatt álló iskolában a tanulókkal a rendeletemet közölje azzal a meg-hagyással, hogy 1. minden tanuló, ki olyan csapatnak tagja, mely 1919 szeptember hó 15-ike óta a Magyar Cserkész Szövetségnél *Ravasz Árpád* református főgimnáziumi igazgatónál IX., Lónyai-u. 4/c. a cserkész igazolványok kiváltása végett nem jelentkezett s csapatának vezetője útján 1920 hó 1-ig cserkészigazolványát váltta ki; 2. azok a tanulók, kik a Magyar Cserkész Szövetség által nem igazolt, tehát megfelelő vezető nélküli csapatoknak továbbra is tagjai maradnak, szigorú büntetésben részesülnek, esetleg az iskolából is eltávolíttatnak.

Budapest, 1920. évi február hó 25.

Haller.

Telefon interurban
270

„MÉLIUSZ“

Telefon interurban
270

~ KÖNYVKERESKEDÉS, KÖNYVKIADÓHIVATAL, ~
~ ZENEMÜ-, PAPIR- ÉS IRÓSZERKERESKEDÉS ~
DEBRECZEN, FERENC JOZSEF-UT 26-IK SZÁM.

ISKOLAI SZEREK,
irótollak, tollszárok, tinták,
fekete és szines írónok, ~
~ táblakörzők és táblavonal-
zók óriási választékban kaphatók. ~

DEBRECZEN SZABAD KIRÁLYI VÁROS ÉS A
TISZÁNTULI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA

KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDA, KÖNYVKÖTÉSNET,
Alapítási év 1561 VONALZÓINTÉZET ÉS ÜZLETI KÖNYVGYÁR Alapítási év 1561